

یادداشت سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۶ / شماره ۹۱ / ۱۴۰۴

۱۴۰۴/۰۶/۱۶

مطالب این شماره

تأمین مالی جمعی (Crowdfunding): ابزار نوین تأمین مالی
بخش کشاورزی..... ۲

تهیه و تحلیل: سید محمد فهمی فرد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند خوانندگان
این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۳۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان: تأمین مالی جمعی (Crowdfunding)؛ ابزار نوین
تأمین مالی بخش کشاورزی

تهیه و تحلیل: سید محمد فهمی فرد

کد: BR-4-14040616-(14)

تجزیه و تحلیل

الف) تعریف و مدل‌های تأمین مالی جمعی

روش تأمین مالی جمعی، از روش‌های نوآورانه و محبوب برای جمع‌آوری سرمایه‌های خرد جامعه است. در این روش افراد زیادی با مشارکت‌های کوچک به تأمین مالی پروژه‌ها، کسب‌وکارها یا ایده‌ها کمک می‌کنند. به عبارت دیگر، تأمین مالی جمعی در کشاورزی روشی است که در آن صاحبان پروژه‌ها، کسب‌وکارها یا طرح‌های کشاورزی، از تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران خرد، منابع مالی لازم را برای توسعه فعالیت‌های خود را تأمین می‌کنند (Ratilla et al., 2025). همچنین، مدل‌های رایج تأمین مالی جمعی عبارتند از:

۱. تأمین مالی جمعی مبتنی بر پاداش (Reward-based crowdfunding): در این مدل، سرمایه‌گذاران در ازای کمک مالی خود، پاداش‌هایی دریافت می‌کنند که معمولاً محصول یا خدمات نهایی پروژه است.
۲. تأمین مالی جمعی مبتنی بر سهام (Equity-based crowdfunding): در این مدل، افراد در ازای کمک مالی، سهام پروژه را دریافت و به نوعی شریک مالی آن می‌شوند که برای استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا مناسب است.
۳. تأمین مالی جمعی مبتنی بر قرض (Debt-based Crowdfunding): در این روش، افراد به عنوان قرض‌دهنده، به پروژه یا کسب‌وکار وام می‌دهند و در بازه زمانی مشخصی اصل مبلغ سرمایه‌گذاری شده و عایدی آن را دریافت می‌کنند.
۴. تأمین مالی جمعی مبتنی بر کمک (خیریه‌ای) (Donation-Based Crowdfunding): در این مدل، سرمایه‌گذاران کمک مالی خود را بدون انتظار بازگشت مالی انجام می‌دهند. این مدل معمولاً برای پروژه‌های خیریه، انسانی یا اجتماعی استفاده می‌شود.

خلاصه مدیریتی

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی سال ۱۴۰۴ را «سرمایه‌گذاری برای تولید» نامگذاری فرموده و بر تلاش مجموعه دولت برای ایجاد زمینه‌های لازم به منظور بکارگیری سرمایه‌های خرد مردم در راه تولید و جلوگیری از سرازیر شدن سرمایه‌های مردم در اموری مانند خرید طلا، خرید ارز و ... تأکید داشتند. از طرف دیگر، یکی از مهمترین بخش‌های اقتصادی کشور که نقش مهمی در افزایش تاب‌آوری اقتصادی کشور داشته و وظیفه خطیر تأمین امنیت غذایی جامعه را بر عهده دارد، بخش کشاورزی است. از دیرباز، یکی از مهمترین چالش‌های توسعه بخش کشاورزی در ایران، کمبود سرمایه و چگونگی تأمین مالی فعالیت‌های اقتصادی این بخش بوده است. تأمین مالی بخش کشاورزی نقش مهمی در توسعه پایدار این بخش و اقتصاد کشور داشته و با افزایش سرمایه‌گذاری در این بخش، می‌توان به اهدافی مانند افزایش تولید، بهبود بهره‌وری، افزایش اشتغال، کاهش وابستگی به واردات مواد غذایی، بهبود معیشت غذایی جامعه و توسعه مناطق روستایی دست یافت. از طرف دیگر، نرخ بالا و عدم پذیرش دارایی‌های کشاورزان به عنوان وثیقه جهت دریافت تسهیلات بانکی، یکی از چالش‌های تأمین مالی سنتی برای کشاورزان در ایران است. امروزه یکی از روش‌های نوین تأمین مالی فعالیت‌های اقتصادی که می‌تواند منجر به جمع‌آوری سرمایه‌های خرد جامعه جهت تأمین مالی بخش کشاورزی شود، روش تأمین مالی جمعی (Crowdfunding) است. در این یادداشت به بررسی تعاریف، مزایا، ملاحظات و نمونه‌های موفق روش تأمین مالی جمعی پرداخته شده است.

۵. تأمین مالی جمعی ترکیبی (Hybrid Crowdfunding): این مدل، ترکیبی از مدل‌های مختلف یاد شده برای پاسخ‌گویی به نیازهای خاص پروژه یا سرمایه‌گذاران می‌باشد (Ferrer et al., 2023).

ب) مزایای تأمین مالی جمعی

تأمین مالی جمعی از مزایای فراوانی برای بخش کشاورزی برخوردار است که در ادامه به مهمترین آن‌ها اشاره شده است:

۱. سهولت تأمین: بسیاری از کشاورزان کوچک و متوسط، به دلیل عدم وجود وثیقه یا سابقه اعتباری کافی، نمی‌توانند از تسهیلات بانکی بهره‌مند شوند. بنابراین، روش تأمین مالی جمعی، این امکان را برای کشاورزان و شرکت‌های کشاورزی فراهم می‌آورد تا فارغ از روش سنتی، پیچیده، زمان‌بر اخذ تسهیلات از شبکه بانکی، بتوانند پروژه‌های خود را از طریق طیف وسیعی از حامیان و حتی سرمایه‌گذاران انفرادی تأمین مالی کنند (Reffell, 2021).

۲. بازاریابی و جامعه‌سازی: سرمایه‌گذاری جمعی به کشاورزان این امکان را می‌دهد که از طریق پیش‌فروش یا کمک‌های مالی، بودجه خود را تأمین کنند و در عین حال که سرمایه لازم برای سرمایه‌گذاری را فراهم می‌کنند، مالکیت کامل فعالیت خود را حفظ کنند. علاوه بر این، سرمایه‌گذاری جمعی می‌تواند به عنوان یک ابزار بازاریابی خاص برای کشاورزان محلی عمل کند. بدین صورت که کشاورزان می‌توانند با ایجاد یک کمپین جذاب که فعالیت آن‌ها را روایت می‌کند، حامیان بالقوه را جذب کرده و حتی قبل از ورود محصولات خود به بازار، یک پایگاه مشتری وفادار ایجاد کنند.

۳. شفافیت و دیده شدن: تأمین مالی جمعی با ایجاد امکان ارتباط مستقیم کشاورزان با مصرف‌کنندگان محصولات کشاورزی و غذایی، اعتماد و شفافیت را در حوزه تأمین مواد غذایی تقویت می‌کند که در چشم‌انداز سلامت غذایی امروز اهمیت فزاینده‌ای دارند. علاوه بر این، کمپین‌های موفق جمع‌آوری سرمایه جمعی می‌توانند باعث ایجاد صدا برای

کشاورزان و توجه رسانه‌ها شده و امکان دسترسی کشاورزان به منابع مالی و دیده شدن کشاورز را در جامعه خود و حتی فراتر از آن تقویت کنند (Munim et al., 2021).

ج) محدودیت‌های تأمین مالی جمعی

در کنار مزایای فراوان، تأمین مالی جمعی با محدودیت‌هایی مواجه است که در ادامه به مهمترین آن‌ها اشاره شده است:

۱. ریسک سرمایه‌گذاری: برخلاف سرمایه‌گذاری در روش‌های سنتی با سود ثابت، تأمین مالی جمعی با ریسک بیشتری همراه است.
۲. نیاز به نظارت و مدیریت دقیق: تأمین مالی جمعی نیاز به نظارت و مدیریت مداوم دارد تا اطمینان حاصل شود که پروژه به اهداف خود دست می‌یابد. این نظارت شامل نظارت بر پیشرفت پروژه، ارتباط با سرمایه‌گذاران و مدیریت ریسک‌ها می‌باشد.
۳. پیچیدگی‌های حقوقی و قانونی: قوانین و مقررات مربوط به تأمین مالی جمعی در هر کشور متفاوت است. این پیچیدگی‌ها ممکن است فرآیند تأمین مالی جمعی را پیچیده کند و نیاز به مشاوره حقوقی داشته باشد.
۴. رقابت و احتمال کپی‌شدن ایده: در تأمین مالی جمعی، احتمال رقابت و کپی‌شدن ایده پروژه وجود دارد. این رقابت ممکن است باعث کاهش شانس موفقیت پروژه شود.
۵. عدم امکان فسخ یا انتقال سرمایه: در تأمین مالی جمعی، امکان فسخ یا انتقال سرمایه تا پایان مدت طرح وجود ندارد (Filimonova et al., 2019).

د) نمونه‌های تأمین مالی جمعی در حوزه کشاورزی و غذا

در سطح جهان

تاکنون شرکت‌های مختلفی در حوزه کشاورزی و غذا در سطح جهان اقدام به تأمین مالی پروژه‌های خود از طریق روش تأمین مالی جمعی نموده‌اند که در جدول ۱ به برخی از مهمترین آن‌ها اشاره شده است:

جدول ۱: نمونه‌های تأمین مالی جمعی در حوزه کشاورزی و غذا در سطح جهان

ردیف	نام پروژه	کشور	هدف
۱	بازار کشاورزان (Farmers' Market)	امریکا- کالیفرنیا	ایجاد بازار عرضه مستقیم از کشاورزان به مصرف کنندگان و ترویج شیوه‌های کشاورزی پایدار
۲	پاندای خندان (The Cheeky Panda)	انگلستان- لندن	تولید دستمال کاغذی گیاهی
۳	مزرعه عمودی (Vertical Farm)	امریکا- نیویورک	ایجاد یک راه حل نوآورانه برای ترویج کشاورزی سرپوشیده و کمک به کمبود غذای شهری
۴	تولیدات کشاورزی لندن (Harvest London)	انگلستان- لندن	ایجاد کسب و کار کشاورزی هیدروپونیک جهت تولید محصولات کشاورزی سفارشی رستوران‌ها
۵	مزارع هوایی (Aerofarms Agx)	امارات - ابوظبی	تولید محصولات کشاورزی در ابوظبی
۶	آشپزخانه اجتماعی (Community Kitchen)	امریکا- دیترویت	ایجاد فضای آشپزخانه مشترک که در آن کارآفرینان محلی بتوانند با استفاده از مواد اولیه محلی، ضمن ارائه آموزش‌های شغلی برای افراد محروم، وعده‌های غذایی تهیه کنند.
۷	نجات غذایی (Food Rescue)	امریکا - ۲۳ ایالت	کاهش ضایعات مواد غذایی و مقابله با گرسنگی در مناطق شهری از طریق اتصال رستوران‌های دارای غذای مازاد به پناهگاه‌های محلی

مأخذ: Adhami et al (2023)

دیگر، پلتفرم‌های مختلفی در سطح جهان طراحی شده است که جدول ۲ به برخی از مهمترین آن‌ها اشاره شده است:

ه) پلتفرم‌های جهانی تأمین مالی جمعی کشاورزی و غذا

به منظور متصل کردن صاحبان پروژه‌های مرتبط با حوزه کشاورزی و غذا از یک طرف و انبوه سرمایه‌گذاران خرد، از طرف

جدول ۲: پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی در حوزه کشاورزی و غذا در سطح جهان

ردیف	نام پلتفرم	توضیحات
۱	Barnraiser	یکی از پلتفرم‌های پیشرو برای جمع‌آوری سرمایه جمعی کشاورزی بوده و بر پروژه‌های غذایی و کشاورزی پایدار تمرکز دارد و کشاورزان را با مصرف کنندگانی که به حمایت از کشاورزی محلی علاقه‌مند هستند، مرتبط می‌کند.
۲	AgFunder	در استارت‌آپ‌های فناوری کشاورزی و راه حل‌های نوآورانه کشاورزی تخصص داشته و سرمایه‌گذاران را با پروژه‌هایی که هدف آن‌ها ایجاد انقلابی در چشم‌انداز کشاورزی از طریق فناوری است، متصل می‌کند.
۳	GoFundMe	یک پلتفرم برجسته جمع‌آوری سرمایه جمعی چند منظوره در حوزه امنیت غذایی است که از طیف وسیعی از اهداف، از جمله کمک به کاهش گرسنگی و برنامه‌های غذایی جامعه پشتیبانی می‌کند.
۴	Indiegogo	این پلتفرم گزینه‌های تأمین مالی انعطاف‌پذیری را برای پروژه‌های مختلف، از جمله پروژه‌های متمرکز بر امنیت غذایی، ارائه می‌دهد.

مأخذ: Ferrer et al (2023)

- در ایران دستورالعمل تأمین مالی جمعی بر اساس قانون بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۹۷ به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار رسید. بر این اساس، قوانین و مقررات اصلی تأمین مالی جمعی در ایران عبارتند از:
- تأمین مالی جمعی در ایران تحت نظارت شرکت فرابورس ایران انجام می‌شود.
- برای فعالیت در زمینه تأمین مالی جمعی، پلتفرم‌ها باید از فرابورس مجوز دریافت کنند و در سامانه جامع تأمین مالی جمعی ثبت شوند.
- دستورالعمل‌های مربوط به تأمین مالی جمعی توسط کارگروه ارزیابی تأمین مالی جمعی تدوین و ابلاغ می‌شود.
- مراحل تأمین مالی جمعی شامل ارائه طرح، ارزیابی و اعتبارسنجی، عقد قرارداد، جذب سرمایه، و بازگشت اصل و سود سرمایه به سرمایه‌گذاران است.
- متقاضیان تأمین مالی جمعی باید مدارک و اطلاعات لازم را ارائه دهند و تعهدات خود را در قرارداد با عامل (پلتفرم) مشخص کنند.

- تأمین مالی جمعی در داخل کشور انجام می شود، اما امکان جمع آوری وجوه از سرمایه گذاران خارج از کشور نیز وجود دارد.
- سقف مبلغی که می توان از طریق تأمین مالی جمعی برای پروژه تأمین کرد، توسط کارگروه ارزیابی تعیین می شود.
- هزینه های تأمین مین مالی جمعی شامل کارمزد پلتفرم و کارمزد فرابورس است.
- در ایران نیز، تأمین مالی جمعی از طریق پلتفرم های مختلفی انجام می شود که تعداد کمی از آن ها در حوزه کشاورزی فعالیت می کنند.

جدول ۳: مهمترین پلتفرم های تأمین مالی جمعی در ایران

ردیف	پلتفرم	شروع فعالیت	حوزه های فعالیت	پروژه های انجام شده
۱	کارن کراد	۱۳۹۷	استارت آپ ها و طرح های نوآورانه	۱۴۲
۲	دونگی	۱۳۹۸	کسب و کارهای کوچک و متوسط	۱۳۸
۳	هم آفرین	۱۳۹۹	تولید، فناوری	۲۲۱
۴	نوبین کراد	۱۴۰۰	فناوری اطلاعات و پروژه های تجاری	۶۴
۵	حلال فاند	۱۴۰۰	طرح های منطبق با اصول شرعی	۱۳۱
۶	آی فاند	۱۴۰۱	طرح های نوآورانه و کسب و کارهای جدید	۸۶
۷	زیما فاند	۱۴۰۱	کشاورزی، صنایع غذایی، سلامت، آموزش، کارآفرینی اجتماعی	۴۲
۸	کاریزما کراد	۱۴۰۱	دارویی، کشاورزی، نانو، تجهیزات پزشکی، شیمیایی، پتروشیمی	۶۰
۹	آی بی کراد	۱۴۰۱	فناوری، کشاورزی، آموزش	۱۷۲
۱۰	زرین کراد	۱۴۰۲	طلا و جواهرات	۲۱

مأخذ: <https://carinx.ir/platforms>

منابع

- 1) Adhami, S., Gianfrate, G., & Johan, S. (2023). Risks and returns in crowdlending. *Eurasian Business Review*, 13(2), 309–340.
- 2) Ferrer, J. M., Ulrich, K., Blanco-González-Tejero, C., & Caño-Marín, E. (2023). Investors' confidence in the crowdlending platform and the impact of Covid-19. *Journal of Business Research*, 155, 113433.
- 3) Filimonova, N. G., Ozerova, M. G., Ermakova, I. N., & Miheeva, B. (2019). Crowdfunding as the way of projects financing in agribusiness. *AGRITECH*, 315.
- 4) <https://carinx.ir/platforms>
- 5) Munim, Z. H., Shneor, R., Adewumi, O. M., & Shakil, M. H. (2021). Determinants of crowdfunding intention in a developing economy: Ex-ante evidence from Bangladesh. *International Journal of Emerging Markets*, 16(6), 1105–1125.
- 6) Ratilla, M., Plata Lerma, D. F., Rosíková, M., & Ajaz Khan, K. (2025). Crowdfunding agricultural ventures: psychological predictors of funding intentions and the role of climate change beliefs. *Cogent Social Sciences*, 11(1).
- 7) Reffell, C. (2021). The Important Role of Crowdfunding for Agriculture, <https://crowdsourcingweek.com>

پیشنهاد های سیاستی

یکی از مهمترین چالش های توسعه بخش کشاورزی در ایران، کمبود سرمایه و چگونگی تأمین مالی فعالیت های اقتصادی این بخش می باشد. امروزه یکی از روش های نوین تأمین مالی فعالیت های کشاورزی، تأمین مالی جمعی است که شواهد حاکی از سهم کم بخش کشاورزی از تأمین مالی جمعی در مقایسه با سایر بخش های اقتصادی در ایران می باشد. لذا، مسئولان بخش کشاورزی ضمن توجه به چالش های مربوط به تولید و دسترسی به مواد غذایی، شایسته است زیرساخت های مختلف اقتصادی، اجتماعی و حقوقی توسعه تأمین مالی جمعی را تمهید نمایند. از طرف دیگر، با درک چگونگی ارزیابی مؤثر پلتفرم های تأمین مالی جمعی، یادگیری از مطالعات موردی موفق و اجرای تکنیک های کمپین استراتژیک، سازمان های مردم نهاد می توانند از این پتانسیل برای ایجاد تأثیر پایدار در زیربخش های مختلف کشاورزی استفاده کنند. بدون شک، تأمین مالی جمعی از طریق جمع آوری سرمایه های خرد جامعه نقش اساسی در تقویت تاب آوری و نوآوری در حوزه امنیت غذایی ایفا خواهد کرد.

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>